

УДК 821.161.2'06-4.09(092)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/30.212306>

Мирослава ІВАНИШИН,
orcid.org/0000-0002-4219-104X
кандидат філологічних наук,

доцент кафедри світової літератури та славістики
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) myropetra@gmail.com

ІМАГОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ПОДОРОЖНІХ НАРИСІВ ГАЛИНИ ПАГУТЯК

Статтю присвячено розгляду подорожніх нарисів Галини Пагутяк «Новий рік у Стамбулі» та «Сентиментальні мандрівки Галичиною» крізь призму імагологічного творення образів «себе», «свого» / «чужого».

Постановка проблеми розгляду творення образу «свого» через жанр подорожнього нарису на прикладі творів Галини Пагутяк визначила напрям нашого дослідження.

Метою статті є актуалізація в науковому дискурсі понять «свій» / «чужий» у контексті літературної імагології на прикладі творів «Сентиментальні мандрівки Галичиною» та «Новий рік у Стамбулі».

Об'єктом дослідження є подорожні нариси Галини Пагутяк. Предметом аналізу є виявлення дискурсивного формування образу «свого» через «чуже» у контексті літературної імагології у подорожніх нарисах авторки.

У статті визначено коло понять, пов'язаних із імагологією, зокрема літературною. На основі сучасних наукових досліджень визначено робоче поняття літературної імагології, що досліджує образи «і інших», «чужих», «свого» у художніх текстах. Також окреслено метажанровість подорожніх нарисів, у котрих поєднано і реальне, і образне (художнє), притаманна документальність факту та емоційність оповідача, сприймання простору як культурного.

На прикладі двох книг Галини Пагутяк простежено творення образу «свого» / «чужого» через інший культурний простір, а також через мандрівки рідним простором – віднайдення себе і своєї історії.

Також акцентується на етноімагології, що використовує поняття автообразів – зображення і формування свого культурного Я, та гетерообразів – образів «чужого». Помічено, що твори Галини Пагутяк розкривають не стереотипне сприймання «чужого» і «свого», а використання рефлексії над подорожнім матеріалом як у межах власної країни, так і за її межами, для формування і уявлення власне «свого», «свого» колективного, що увиразнилося із майданними подіями, та «свого» екзистенційного.

Ключові слова: подорожній нарис, травелог, імагологія, літературна імагологія, етноімагологія, образи «свій» / «чужий».

Myroslava IVANYSHYN,
orcid.org/0000-0002-4219-104X
Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department World Literature and Slavic Studies
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) myropetra@gmail.com

IMAGOLOGICAL ACCENTS OF HALYNA PAGUTYAK'S TRAVEL ESSAYS

The article is devoted to the consideration of Halyna Pagutyak's travel essays "New Year in Istanbul" and "Sentimental Travels in Galicia" through the prism of imagological creation of images of oneself, one's own / foreign.

The formulation of the problem of considering the creation of the image of "one's own" through the genre of travel essay on the example of the works of Halyna Pagutyak determined the direction of our study.

The aim of the article is to actualize in the scientific discourse the concepts of "own" / "foreign" in the context of literary imagology on the example of the works "Sentimental Travels in Galicia" and "New Year in Istanbul".

The object of research is travel essays by Halyna Pagutyak. The subject of the analysis is to reveal the discursive formation of the image of "one's own" through "foreign" in the context of literary imagology in the author's travel essays.

The article defines a range of concepts related to imagology, including literature. On the basis of modern scientific research, the working concept of literary imagology is defined, which investigates the images of "others", "foreign", "one's own" in artistic texts. The meta-genre travel of essays, which combine both real and figurative (artistic), the inherent documentary nature of the fact and the emotionality of the narrator, the perception of space as cultural, is also outlined.

On the example of two books by Halyna Pagutyak, the creation of the image of "one's own" / "foreign" through another cultural space is traced, as well as through travels through one's native space of finding oneself and one's history.

It also emphasizes the concept of ethnoimagology, which uses the concept of self-images – the image and formation of their cultural self, and hetero-images – images of "others". Observations that the works of Halyna Pagutyak reveal not a stereotypical perception of "foreign" and "own", but the use of reflections on travel material, both within their own country and abroad, to form and express their own "own". Actually "one's own" collective, which was expressed with the events on the square, and "one's own" existential.

Key words: travel essay, travelogue, imagology, literary imagology, images "own" / "foreign".

Постановка проблеми. У статті нам важливо виявити та увиразнити образ «свого» щодо «чужого» через рефлексії оповідача у творах Галини Пагутяк мандрівного жанру, зокрема подорожнього нарису. Для цього беремо до уваги напрацювання в українському літературознавстві у галузі визначень особливостей мандрівної літератури, зокрема травелогу та його метажанровості, зображення у такому жанрі героя-мандрівника як культурного героя, увиразнення розуміння своєї культури через призму іншої. Отже, спираємося на дослідження подорожнього нарису (травелогу) та літературної імагології.

Аналіз досліджень. У контексті імагології явища української літератури розглянуто у дисертації В.А. Якимович (Якимович, 2019), теоретичним положенням якої у результаті синтезу ідей імагології компаративістичної є твердження, що імагологія «насамперед досліджує образи «чужих» країн і народів, а літературна імагологія – образи «інших», «чужих» націй, країн та культур в художніх текстах» (Якимович, 2019: 5). Авторка застосовує методологічний апарат літературознавчої імагології для виявлення взаємовідносин культур у текстах досліджуваних авторів з метою виявлення поетикальних рис образу «свій – чужий», дає розлогу характеристику поняттям «літературний етнообраз» та «етнічні (національні) стереотипи».

Важливими для статті є положення роботи Ю.О. Запорожченко (Запорожченко, 2009), у котрій важливими є спостереження над витоками імагології як науки про «народну психологію», «національну суть окремого народу», «розуміння національного характеру» в І. Тена, М. Фішера, Ф. Бальденсперже, П. Азара, про її літературне спрямування у Д. Наливайка, а також дослідження жанрових ознак подорожнього нарису.

Також важливим є дослідження М. Шульгун (Шульгун: 2017), у якому, зокрема, йдеться про розгляд на корпусі, у тому числі й творів сучасного українського літературного процесу, переосмислення традиційних національних образів, зображення новаторських особливостей «свого», «чужого» та Іншого.

Мета статті полягає у виявленні увиразнення образу «свій» через «чужий» у подорожніх нарисах Галини Пагутяк у контексті літературної імагології.

Виклад основного матеріалу. Все частіше замість подорожніх нотаток вживається термін «травелог», основною жанроутворювальною рисою якого, за визначенням А. Майги, є «прагнення до достовірного зображення «чужого» світу, пропущеного через сприйняття мандрівника» (Майга, 2014: 258).

Глобалізаційні процеси, відкриті кордони, можливість не тільки подорожувати, а й жити в інших країнах роблять цей жанр надзвичайно популярним та затребуваним для сучасного читача.

Відтак в українській та світовій літературі з'являються численні тексти як професійних письменників, що подорожують, так і колумністів-мандрівників, тревел-блогерів, експатів про погляд на інший світ з позиції «свій» – «чужий». У таких творах спостерігаємо коло таких тем, як культурне просвітництво, умови виживання в екзотичних країнах, про звички, побут, їжу, поведінку, ментальність інших народів (Гілберт Е. «Їсти, молитися, кохати», С. Сисоєва «Подорожі без турагенств», Е. Станканеллі «Я росла у Флоренції», М. Кідрук «Мексиканські хроніки», «На Зеландію», «Навіжені в Перу», «Любов і піранії», проєкт Міли Іванцової – серія «Відкритий світ», до якої увійшли книги Ю. Сміль «Китайський щоденник української мами: збірка оповідань», А. Войтко «Реверанс її Величності: збірка есе», Є. Кононенко, Л. Воронина, Т. Зарівна, О. Ящук-Коде та інші. «Париж такий, як є, і іншого немає. Збірка оповідань», В. Гончарова-Ямборова «Моя Чехія, моя Словаччина», Л. Оленд «Італія під мікроскопом», Г. Ів «Японські історії», А. Багряна «Македонські оповідки» та інші, Г. Пагутяк «Новий рік у Стамбулі»).

Розглядаючи розвиток подорожнього нарису у міжвоєнний період 20–30-х років ХХ ст. в українській літературі, М. Васьків слушно зауважує, що «прикметною рисою всіх мандрівних нарисів міжвоєнного двадцятиліття були «український» погляд на все, що відтворюється, велика увага до місця співвітчизників у різних кутках Союзу й закордону. Нічого дивного, що українством у нерідних краях цікавилися нарисовці, котрі потрапляли на Кубань (Д. Гуменна, П. Лісовий) чи Далекий Схід (І. Багмут, М. Пічугін, Е. Райцин та інші) (Васьків). Тобто «інший» світ актуалізує інтерес до «свого».

Жанровими ознаками подорожнього нарису, за Ю.О. Запорожченко (Запорожченко, 2009: 161), є: «поєднання реальної (географічної) і концептуальної (образної) сфери; емоційна насиченість образів простору, яким мандрує оповідач; інтенсифікація художнього образу коштом динамічного й активного подолання простору» (Запорожченко, 2009: 161).

Розглянемо на прикладі двох метажанрових видань Галини Пагутяк – «Новий рік у Стамбулі» та збірки мандрівних нарисів «Сентиментальні мандрівки Галичиною» – створення образу «свого» через «чуже» і себе через свій простір.

Чужий простір, простір іншої культури для авторки подорожнього нарису Галини Пагутяк «Новий рік у Стамбулі», а також чужий світ слугує джерелом рефлексій над собою, своєю країною, історією, зрештою сьогочасної війни. Зміна локації не змінює внутрішнього стану героїні, її дім метафізично з нею: *«все, що я привезла до Стамбулу, то був мій смуток і якась дивовижна туга за Батьківщиною»* (Пагутяк, 2015: 9), *«мене охопило почуття туги за Львовом, де я встановлюю сама правила»* (Пагутяк, 2015: 11), *«а тут час такий самий, як у Львові»* (Пагутяк, 2015: 18), *«я заварила каву, яку привезла зі Львова»* (Пагутяк, 2015: 19). Навіть сам факт реальної подорожі у плані корисності для пізнання «іншого» піддається сумніву, адже прихильниця «освіченого серця», інтелектуалка, вона знає про місто багато і, маючи багату уяву, може віртуально його зобразити: *«Я могла б написати про Стамбул, якби навіть там не була»* (Пагутяк, 2015: 5).

Ю. О. Запорожченко, аналізуючи у контексті дослідження подорожнього нарису працю Д. Замятіна «Метагеографія: простір образів й образи простору», резюмує, що «подорожі сприяють зміні свідомості мандрівника, що зумовлено зміною емоційного стану, і мандрівник починає сприймати і відчувати навколишній світ за новими стандартами. Саме завдяки своїй функції фіксатора мінливих станів, настроїв, відчуттів подорожні нотатки або замальовки викликають незмінний інтерес читачів (Запорожченко, 2009: 160).

Однак у Галини Пагутяк події майдану та війни у своїй країні породжують значно сильніші емоції, аніж емоції від нового культурного середовища. Авторку мучить сумління, що вона не в країні, *«не знає, що відбувається у Львові чи на фронті»* (Пагутяк, 2015: 18). Біда в країні, сумні телевізійні новини не покидають авторку і в Стамбулі: *«Рік тривоги. Я думала, що поїздка трохи злагіднить емоції... Але мені так тяжко на серці. Вдома зараз дівчина – біженка з Луганська»* (Пагутяк, 2015: 19).

Уже в передмові по твору, котрий сама авторка умовно визначає як жанр повісті, акцентується на відмінності місцевих мешканців від українців: вони «стримані» і «спокійні», а в українців в очах «біль і надія» (Пагутяк, 2015: 5).

У подорожньому нарисі «Новий рік у Стамбулі» об'єктами зображення є побут, звичаї, вірування, менталітет, історія та релігія Туреччини і Сходу загалом, увесь геоісторичний життєвий матеріал цього травелогу екстраполюється на український світ: фізичний, історичний, культурологічний. Схід асоціюється в авторки із романами П. Загре-

бельного, З. Тулуб, Ю. Опільського. Відвідини Археологічного музею нагадують про дитинство авторки, коли, *«начитавшись Зенона Косідовського «Коли сонце було богом», в купі піску на подвір'ї робила усипальниці шумерських царів або єгипетських фараонів»* (Пагутяк, 2015: 24).

Зали, присвячені Шумеру та Межиріччю, асоціюються із власною війною *«Твої сини порубані в крові лежать». Твої, Шумере, і Твої, Україно»* (Пагутяк, 2015: 25), Троянський виставковий зал наводить на роздуми про поділ світу, війну проти високої духовності і традиції, *«з якими і йде зараз війна по всьому світу. І в Україні також. З обох боків. З одного, східного, намагаються знищити національну культуру, а із західного – не допустити в Європу проникнення іншої точки зору, крім схвалення ліберальних цінностей»* (Пагутяк, 2015: 30).

У контексті останніх політичних подій в Україні, зокрема євромайданних месиджів, авторка у Стамбулі відчула несприйняття сучасної Європи у світлі війни в Україні: *«Мені така Європа не потрібна, Європа, яка сміється над чужими богами і пророками, і над своїми власними також»* (Пагутяк, 2015: 30).

Спостерігаючи за традиційними турецькими клубами для чоловіків як способом зберегти ідентичність, в авторки виникають паралелі над збереженням українських традицій, наприклад, не прати чи прибирати в неділю: *«Те, що не всюди в Україні шанують цю традицію, мабуть, пов'язане з нашествиям росіян»* (Пагутяк, 2015: 36).

Саме про увиразнення «свого» через «чуже» зазначає Д. Наливайко в історичному огляді становлення імагології: «Книги мандрів, спогади, щоденники, листи й трактати людей, які відвідали віддалені або доти не відомі країни, знайомили з їхнім життям <...> Та крім екзотичних дивоглядів, читачі знаходили в цих описах і розповідях багато схожого, близького, а то й аналогічного Своєму» (Наливайко, 2006: 99).

В. Будний (Будний, 2007: 54) поділяє у контексті етноімагології образи на автообрази – зображення і формування свого культурного Я, та образ Іншого, гетерообраз – образ «чужого». Цікавим у нашому спостереженні є не стереотипне сприймання «чужого» і «свого» у нарисах Галини Пагутяк, не літературний дискурс творення етнообразів «український» / «Інший», а використання рефлексій над подорожнім матеріалом, як у межах власної країни, так і за її межами, для формування і увиразнення власне «свого», «свого» колективного, що увиразнилося із майданними подіями, та «свого» екзистенційного. Подорож породжує рефлексії щодо

самості авторки: «Я побувала в найбільших містах світу, але лише Стамбул змусив мене боротись з чорною тінню смерті» (Пагутяк, 2015: 6).

Однак для того, щоб змінити себе, наповнитися новими відчуттями і враженнями, пізнати інше, трансформуючи їх у літературне слово, не обов'язково їхати за три моря. Свідченням цьому є книга Г. Пагутяк «Сентиментальні мандрівки Галичиною» (Пагутяк, 2014), котру жанрово можна віднести до подорожнього нарису. У передмові авторка пише: «Треба подорожувати, куди маєш змогу, чи коли щось здригається в тобі від однієї назви міста, ріки чи села. Ану ж між вами існує якийсь глибинний зв'язок? Треба перевірити. Для цього не потрібно багато грошей і часу, зате ти змінюєш себе і приносиш частку себе в інший світ, бо приходиш зі своєю місією – зустрічаючись з людьми, розповідаєш про свій світ, а потім розповідаєш про їхній, коли повертаєшся» (Пагутяк, 2014: 7).

Для віднайдення та реконструкції образу «свого» Я авторка вирушає маленькими містечками і селами Галичини, а головню своєю малою батьківщиною, Франковим краєм – Урожем, Підбужем, Опакою, Дрогобичем, Бриславом, Самбором та іншими, котрий змалював Іван Франко у циклі «По селах», і авторка відсилає читача до нього: «Настав час, коли я вирішила подивитися на ці села, захотіла їх побачити очима мандрівника.... Настав час, коли я почала вишукувати своє коріння. Моє життя було б прожите марно, якби я цього не зробила...» (Пагутяк, 2014: 23). Отже, мандрівка селами, спілкування з людьми, відвідування цвинтарів, церков, і численні дороги, автобуси, електрички ведуть її до пізнання себе.

Мандрівка стає алюзією дороги до самої себе, до своїх коренів, навіть якщо це знайомі місця, однак вони міняються, і міняється людина: «Одна річ, коли ти приїжджаєш вперше у це місце й ходиш навпомацки та наосліп, шукаючи пригоди і яскравих вражень, і зовсім інша – шукати себе у знайомому місці, яке за десятиліття змінилося» (Пагутяк, 2014: 29).

Корені батьківської лінії героїня відшуковує у Сторонні, адже боїться, «аби село мого тата не

зникло, як марево» (Пагутяк, 2014: 39). Їй важливі для цього не так живі люди, як природний ландшафт, цвинтар, церква («Культурно-історичний ландшафт я вже навчилася читати, навіть якщо від архітектури й планування нічого не залишилося» (Пагутяк, 2014: 29), відчитування імені померлих на цвинтарі. І розуміє, в чому сила цього села – у родових стосунках: люди жили кланами, і це їх підтримувало, а там, за межами, за «східною хвіткою», вони втрачали ту підтримку і мусіли розраховувати тільки на себе.

Художнє «мандрівне слово» Г. Пагутяк не глянцево-гламурне, не енциклопедично-путівникове, про яке говорить герой М. Йогансена у «Подорожі ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію»: «Буває і тепер, що, повернувшись з-за кордону, люди вміють розповісти тільки про те, як у німецьких готелях улаштовані ванни, який обід можна знайти в Парижі, як одягаються холуї в Лондоні, і як кусаються клопи в готелях Іспанії» (Йогансен, 2009), а виражене у мандрівних нотатках як на внутрішньому, так і інокультурному матеріалі, творить дискурс національної ідентичності – «залежне від національного світогляду (чи, в іншій термінології, національної або націоналістичної ідеології) систематичне висловлювання, що стосується осмислення й формування національної самобутності окремого індивіда («Я») та цілого народу (колективного «Я»))» (Див. Іванишин, 2015: 15) у межах травелогу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків. Загалом можемо зробити висновки, що жанр подорожньої літератури в українській літературі, зокрема в подорожніх нарисах Галини Пагутяк, слугує потужним джерелом актуалізації самоусвідомлення, саморефлексій, акцентування на власній історії, культурі, побуті, ментальності, розумінні свого через чуже. У подальших дослідженнях вбачаємо перспективу розширення кола текстів означеної авторки та постановки інших імагологічних тез щодо увиразнення образів «свого» / «чужого».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будний В. Розгадка чарів Цірцеї: національні образи та стереотипи в освітленні літературної етноімагології. *Слово і час*. 2007. № 3. С. 52–63.
2. Васьків М. Національне відродження як «батько» мандрівного нарису. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshta-dnya/nacionalne-vidrodzhennya-yak-batko-mandrivnogo-narisu> (дата звернення 10.03.2020).
3. Запорожченко Ю.О. Концепт Європи в нарисах Д.Гойови, Ю. Андруховича, А. Стасюка: компаративний дискурс : дис. на здобут. наук. ступ. канд. філол. наук. 10.01.05. Одеса. 2009. 229 с.
4. Іванишин М. Дискурс національної ідентичності в українському постколоніальному літературознавстві: монографія, Дрогобич: Посвіт, 2015. 208 с.
5. Йогансен М. Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію / Майк Йогансен. *Вибрані твори* / Майк Йогансен ; [перед. Р. Мельникова]. Київ : Смолоскип, 2009, С. 291–508.

6. Майга А.А. Литературный травелог: специфика жанра / *Филология и культура*. №3 (37). 2014. С.254–258.
7. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2006. 347 с.
8. Пагутяк Г. Новий рік у Стамбулі: Повість , Львів : ЛА «Піраміда», 2015. 84 с.
9. Пагутяк Г. Сентиментальні Мандрівки Галичиною. Львів : ЛА «Піраміда», 2014. 192 с.
10. Шульгун М. «Метажанр подорожі в контексті перехідного художнього мислення (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. на здобуття наук. ступ. доктора філолог. наук. 10.01.06 – теорія літератури 10.01.05 – порівняльне літературознавство. Київ, 2017. 485 с.
11. Якимович В.А. «Імагологічний дискурс прози М. Матіос та Д. Рубіної» : дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук. 10.01.05. – Порівняльне літературознавство. Кременець, 2019. 210 с.

REFERENCES

1. Budnyj V. Rozhadka chariv Circeyi: nacional'ni obrazy ta stereotypy v osvittenni literaturnoyi etnoimaholohiyi [Unraveling the magic of Circe: national images and stereotypes in the coverage of literary ethnoimagology]. *Slovo i chas*. 2007. № 3. pp. 52–63. [in Ukrainian].
2. Vas'kiv M. Nacional'ne vidrodzhennya yak “bat'ko” mandrivnoho narysu [National revival as the “father” of the traveling essay]. Available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshta-dnya/nacionalne-vidrodzhennya-yak-batko-mandrivnogo-narysu> (access date 10.03. 2020). [in Ukrainian].
3. Zaporozhchenko Yu.O. Koncept Yevropy v narysax D.Hojovy, Yu. Andrukovycha, A. Stasyuka : komparatyvnyj dyskurs [The concept of Europe in the essays of D. Goyova, Y. Andrukovych, A. Stasiuk: comparative discourse] : Dis. to obtain. science. stup. cand. philol. Science. 01/10/05 Odessa. 2009. 229 p. [in Ukrainian].
4. Ivanyshyn M. Dyskurs nacional'noyi identychnosti v ukraiyins'komu postkolonial'nomu literaturoznavstvi [Discourse of national identity in Ukrainian postcolonial literary criticism] : monograph, Drohobych : Posvit, 2015. 208 p. [in Ukrainian].
5. Johansen M. Podorozh uchenoho doktora Leonardo i joho majbutn'oyi koxanky prekrasnoyi Al'chesty u Slobozhans'ku Shvejcariyu [The journey of the scientist Dr. Leonardo and his future mistress the beautiful Alceste u Slobozhanska Switzerland] / Mike Johansen. Selected Works / Mike Johansen; [translated by R. Melnikov]. Kyiv : Smoloskip, 2009. С. 291–508. [in Ukrainian].
6. Majga A.A. Literaturnyj travelog: specifika zhanra [literary travelogue: the specifics of the genre]. *Philology and Culture*. №3 (37). 2014. pp. 254–258 [in Russian].
7. Nalyvajko D. Teoriya literatury j komparatyvistyka [Theory of Literature and Comparative Studies]. Kyiv : Type. Kyiv-Mohyla Academy House. 2006. 347 p. [in Ukrainian].
8. Pahutyak H. Novyj rik u Stambuli [New Year in Istanbul] : Story, Lviv : LA “Pyramid”, 2015. 84 p. [in Ukrainian].
9. Pahutyak H. Sentymental'ni Mandrivky Halychynoyu [Sentimental Travels in Galicia], Lviv: LA “Pyramid”, 2014. 192 p. [in Ukrainian].
10. Shul'hun M. “Metazhanr podorozhi v konteksti perexidnoho xudozhn'oho myslennya (kinec' ХХ – pochatok ХХІ ст.) [Meta-genre of travel in the context of transitional artistic thinking (late ХХ – early ХХІ century)]. Dis. for science degree of doctor of philology science. 10.01.06 – theory of literature 10.01.05 – comparative literary criticism. Kyiv, 2017. 485 p. [in Ukrainian].
11. Yakymovych V.A. Imaholohichnyj dyskurs prozy M. Matios ta D. Rubinoyi [Imagological discourse of prose by M. Matios and D. Rubina]. Dis. for science degree of cand. of philol. science. 01/10/05 – Comparative literature. Kremenets, 2019. 210 p. [in Ukrainian].